CURTEA DE APEL NORD

Dosarul nr. 21rji-1505/2025 Judecătoria Edineț, sediul Briceni
1-25006456-03-21rji-26122025 Judecător: Ghenadie Comerzan

D E C I Z I E
În numele Legii

16 iunie 2026 mun. Bălți

Colegiul penal al Curții de apel Nord
În componența:
Președintele completului, judecătorul: Ghenadie Liulca
Judecătorii: Aurelia Andronache și Victoria Robu

judecând în ordine de recurs, fără participarea părților, recursul inițial și cel suplimentar al directorului interimar al Penitenciarului nr. 2 Lipcani, Anatolii Tudor, declarat împotriva încheierii Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 23 septembrie 2025, privind admiterea parțială a plângerii depusă de condamnatul Țurcanu Ion împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale,

După expunerea esenței cauzei de către judecătorul-raportor, ținând cont de argumentele invocate în recurs, în raport cu materialele cauzei şi prevederile legii în vigoare, Colegiul penal,-

C O N S T A T Ă :

La 21.01.2025 în Judecătoria Edineţ, sediul Briceni a parvenit spre examinare plângerea condamnatului Țurcanu Ion împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție care afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

În motivarea plângerii s-a indicat că a fost deținut în Penitenciarul nr. 2 Lipcani în perioada de la 15.11.2024 până în prezent, în condiții inumane, și anume: supraaglomerarea celulei; neasigurarea cu spațiul minim locativ de cel puțin de 4 m^2 per condamnat; celula populată cu diferite insecte; lipsa sistemului de ventilare; apa potabilă de calitatea rea.

Prin încheierea Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 23 septembrie 2025 a fost admisă parțial plângerea condamnatului Țurcanu Ion împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale.

S-a constatat faptul că, Țurcanu Ion a fost deținut în perioada 15.11.2024-28.03.2025 în Penitenciarul nr. 2 Lipcani în condiții contrare prevederilor art. 3 CEDO, în total o perioadă de 133 (una sută treizeci și trei) zile, în calitate de condamnat.

S-a explicat lui Țurcanu Ion că, este în drept să depună în instanța de judecată plângerea împotriva administrației instituțiilor penitenciare 16 referitoare la condițiile de detenție care afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, cu încasarea despăgubirilor în valoarea bănească, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție, în temeiul art. 473^2 alin. (5) CPP.

S-a obligat administrația Penitenciarului nr. 2 Lipcani să înlăture condițiile precare de detenție în termen de 15 zile.

Exercitarea căilor de atac:

Dezacord cu soluția adoptată pe caz și-a expus directorul interimar al Penitenciarului nr. 2 Lipcani, Anatolii Tudor, prin care a solicitat admiterea recursului, casarea încheierii, rejudecarea cauzei, cu pronunțarea unei noi hotărâri, potrivit modului stabilit pentru prima instanță, prin care plângerea condamnatului Țurcanu Ion să fie respinsă ca neîntemeiată.

În motivarea recursului s-a invocat că, în Raportul de evaluare a condițiilor de detenție, prezentat în cadrul ședinței de judecată, au fost prezentate probele, inclusiv şi fototabele, care cu certitudine dovedesc, că condamnatului Țurcanu Ion în Penitenciarul nr. 2 Lipcani au fost acordate condițiile minime necesare de detenție.

Se invocă faptul că, condamnatul a fost deținut în celule bine iluminate, şi ventilate. Iluminarea şi ventilarea celulelor a fost asigurate prin intermediul geamurilor din termopan, care se deschid. Iluminarea artificială a fost asigurată prin becuri electrice. Încălzirea celulelor a fost efectuată prin sistem centralizat de încălzire, celule fiind dotate cu calorifere de încălzit, temperatura aerului în perioada de încălzire se păstrează la un nivel nu mai mic de 18° C. Blocul sanitar nu se află în celulă, şi este separat de restul celulei cu pereții până la tavan şi cu ușa din termopan. Condamnatul a fost asigurată plimbarea zilnică, conform art. 215 Codului de Executare, cu o durata cel puțin 1 oră pe zi. Spălarea hainelor a fost efectuată prin intermediul spălătoriei penitenciarului, dotată cu mașini de tip automat. În penitenciar sunt amenajate locurile speciale pentru uscarea hainelor. Deratizarea şi dezinsectizare încăperilor penitenciarului se efectuează trimestrial

de agenți economici speciale conform contractelor încheiate. Asistența medicală se acordă în regim non-stop. Alimentația corespunde standardelor stabilite.

Standardele CtEDO prevăd norma de spațiu de locuit per prizonier într-o celulă cu mai multe ocupații 4 m^2. Însă, CPT nu susține în mod vertiginos opinia că o abatere minoră de la minimul standardelor poate fi considerată , în sine, ca fiind tratare inumană şi degradantă a deținutului, atât timp cât se pot găsi şi alți factori de atenuare, cum ar fi, în special, faptul că deținuții sunt în măsură să petreacă o cantitate considerabilă de timp în fiecare zi în afară celulelor (în ateliere, cursuri sau alte activități). Criteriul poate fi apreciat prin prisma condițiile de detenție ca fiind un tratament inuman şi degradant, în cazul în care celulele sunt extrem de supraaglomerate sau, că în majoritatea cazurilor combină o serie de elemente negative, cum ar fi: insuficiența numărului de paturi pentru toți deținuții; igiena precară; infectarea cu paraziți; ventilația, încălzirea sau lumina insuficientă; lipsa salubrizării în celule şi, în consecință, utilizarea de găleți sau sticle pentru nevoile naturii.

Așadar, judecătorul de instrucție a examinat cauza formal, în lipsa unei aprecieri obiective a aspectelor de fapt și de drept, în lipsa unei analize complete, în ansamblu și sub toate aspectele împrejurărilor cazului, fapt ce denotă netemeinicia încheierii judecătorului de instrucție bazată exclusiv pe alegațiile condamnatului.

Argumentele părților:

Potrivit prevederilor art.447 alin. (1), (2) Cod de procedură penală, recursul se judecă în termen rezonabil, fără prezența părților la proces. Instanța de recurs fixează data examinării şi dispune să se comunice pârților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței.

Respectând principiul contradictorialității, instanța de recurs a fixat data examinării recursului şi a dispus să se comunice părților la proces despre aceasta, cu acordarea dreptului depunerii referinței, însă, până la data examinării recursului, părțile nu au depus referință asupra recursului declarat.

Aprecierea instanței de recurs:

Examinând încheierea atacată prin prisma motivelor de recurs invocate, cercetând materialele cauzei, Colegiul penal consideră necesar de a respinge recursul inițial și cel suplimentar al directorului interimar al Penitenciarului nr. 2 Lipcani, Anatolii Tudor, ca fiind nefondat reieșind din următoarele considerațiuni:

În conformitate cu art. 437 alin. (1) pct. 4) Cod de procedură penală, pot fi atacate cu recurs alte hotărâri penale pentru care legea prevede această cale de atac.

Conform art. 448 alin. (1) Cod de procedură penală, judecînd recursul, instanța verifică legalitatea şi temeinicia hotărîrii atacate pe baza materialului din dosarul cauzei şi a oricăror documente noi prezentate în instanța de recurs.

Potrivit art. 449 alin. (1) pct. 1) lit. a) Cod de procedură penală, judecând recursul, instanța adoptă una din următoarele decizii: respinge recursul, menținând hotărârea atacată, dacă recursul este nefondat.

În susținerea soluției adoptate Colegiul penal reține că, potrivit art.469 alin. (1) pct.17[1]) Cod de procedură penală, la executarea pedepsei, instanța de judecată soluționează chestiunile cu privire la constatarea condițiilor de detenție a condamnaților.

Din materialele cauzei penale instanța de fond a reținut că, Țurcanu Ion a fost condamnat prin sentința Judecătoriei Bălți, sediul Fălești din 15.09.2017, în baza art. 192[1] alin. (3), art. 188 alin. (2) lit. b), e), art. 166 alin. (2) lit. d), f) Cod penal, cu aplicarea art. 84 alin. (1) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa definitivă cu închisoare pe un termen de 7 ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

Tot el, a fost condamnat prin sentința Judecătoriei Bălți, sediul central din 24.05.2018 în baza art. 187 alin. (1) Cod penal, cu aplicarea art. 84 alin. (4) Cod penal, fiindu-i stabilită pedeapsa definitivă cu închisoare pe un termen de 8 ani, cu executarea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis.

Ulterior, prin încheierile Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 03.04.2020, 02.07.2021, 28.11.2024 și decizia Curții de Apel Bălți din 21.01.2025, pedeapsa stabilită lui Țurcanu Ion a fost redusă în temeiul art. 473[4] alin. (4) Cod de procedură penală, cu 421 zile, pentru perioada deținerii de până la 15.11.2024.

În speță, Colegiul penal reține că în plângerea înaintată s-a solicitat constatarea aflării condamnatului Țurcanu Ion în detenție în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale în Penitenciarul nr. 2 Lipcani, cu reducerea pedepsei.

Potrivit raportului administrației instituției penitenciare, se invocă că Țurcanu Ion s-a deținut în Penitenciarul nr. 2 Lipcani în condiții de detenție acceptabile, care au corespuns minimului necesar, ultimul nefiind marginalizat sub nici un aspect inuman si/sau degradant.

Astfel, analizând încheierea recurată în raport cu argumentele recurentului, Colegiul penal constată temeinicia soluției instanței inferioare în partea ce ține de constatarea faptului că, Țurcanu Ion a fost deținut în perioada 15.11.2024-28.03.2025 în Penitenciarul nr. 2 Lipcani, în total 133 zile, în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale, manifestate prin deținerea în celule supraaglomerate și insalubre – în care se încalcă normele de igienă, umiditate ridicată, prezența mucegaiului, prezența insectelor, insuficiența luminii naturale și artificiale, lipsa

sistemului de ventilare, asistența medicală precară, fapt ce contravine Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați.

La acest capitol, instanța de recurs remarcă că condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 2 Lipcani sânt integral confirmate prin raportul privind vizita preventivă/de monitorizare efectuată la Penitenciarul nr.2 Lipcani din cadrul Administrației Naționale a Penitenciarelor la 19 mai 2023, unde membrii Consiliului pentru Prevenirea Torturii (CpPT) au constatat că în ambele sectoare în marea majoritate a celulelor condițiile sunt degradante, condamnații fiind plasați în 14 dormitoare cu suprafețe mari, supraaglomerate, mobilier învechit, lenjerie de pat uzată şi plapume insalubre, miros neplăcut. În unele celule pe pereți este igrasie. Din discuțiile cu condamnații aceștea au menționat că iarna în încăperi este rece (15-16 grade). *Membrii Consiliului au vizitat celulele ce au nevoie urgentă de dezinfectare, fiind pline de gândaci de bucătărie, insecte.* În unele celule lumina este insuficientă pe timp de zi, fiind blocată de prezența paturilor etajate. Nu există sistem de ventilare. Membrii CpPT sunt îngrijorați de starea tehnică şi sanitară a băii, îngrijorare formulată şi în Raportul cu privire la vizita Consiliului din 24 aprilie 2018.

Astfel, membrii CpPT au emis recomandări în adresa Penitenciarului nr. 2 Lipcani: 1. Repartizarea uniformă a condamnaților, ce prevede respectarea standardelor CPT cu referire la spațiu şi condițiile de trai pentru condamnați. 2.Oferirea accesului la activități ocupaționale, programe de reintegrare şi muncă condamnaților ce se dețin conform art. 206 Cod de executare. 3. Îmbunătățirea condițiilor adecvate în wc-uri, lavoare, baia penitenciarului, în vederea asigurării respectului pentru demnitatea umană şi unui grad dezirabil de condiții sanitaro-igienice. 4. Întreprinderea măsurilor urgente pentru deratizarea/dezinsecția spațiilor de trai ale condamnaților. 5. Adaptarea infrastructurii penitenciarului la necesitățile persoanelor cu nevoi speciale. 6. Îmbunătățirea condițiilor de detenție şi crearea unor condiții prielnice de trai prin reparația celulelor, schimbarea mobilierului vechi, procurarea seturilor noi de lenjerie de pat, reparația spațiilor sanitare etc. 7. Organizarea serviciului medical conform normelor în vigoare şi asigurarea deținuților cu servicii medicale de calitate.

Drept consecință, Colegiul penal va respinge alegațiile recurentului potrivit cărora pe perioada detenției sale în Penitenciarul nr. 2 Lipcani condamnatul Țurcanu Ion nu a fost marginalizat sub nici un aspect inuman și/sau degradant, fiindu-i acordat minimul de condiții a executării detenției, or, la analiza condițiilor de cazare a deținutului urmează a se reține prevederile Hotărârii Guvernului RM nr. 583 din 26 mai 2006 cu privire la aprobarea Statutului executării pedepsei de către condamnați, care în punctul 464 stipulează că fiecare deținut se asigură cu spațiu de cazare în mărime nu mai mică de 4 m^2, care trebuie

să fie iluminat natural şi artificial, încălzit şi ventilat conform normativelor de construcții.

În susținerea celor expuse, Colegiul penal notează dispoziția art.473^4 alin.(1) Cod de procedură penală, potrivit căreia la evaluarea condițiilor de detenție, instanța de judecată dă apreciere atât probelor prezentate de părți, cât şi rapoartelor instituțiilor naționale şi internaționale în domeniu.

În acest sens CtEDO a explicat că, dacă există o dispută cu privire la condițiile de detenție între părți, nu este necesar să se constate veridicitatea fiecărui element litigios: atunci când alegația gravă nu este respinsă de către statul pârât, poate fi conchisă încălcarea art. 3 din Convenție. Este cazul când statul este unicul care deține informații susceptibile de a confirma sau respinge alegațiile reclamantului.

Prin urmare, principiul potrivit căruia proba îi revine celui care afirmă nu se aplică întotdeauna. Faptul că statul nu prezintă aceste informații îi permite Curții să ajungă la concluzia că alegația este una justificată *(a se vedea în acest sens cauza A. şi alţii c. Regatului Unit, 12 februarie 2009, § 132; cauza Idalov c. Rusiei, 22 mai 2012, § 98).*

Subsecvent constatării zilelor ca urmare a suferințelor condamnatului Țurcanu Ion în cadrul aflării sale în condiții de detenție contrare art. 3 CEDO în Penitenciarul nr. 2 Lipcani, prima instanță în mod corect a explicat condamnatului faptul că odată ce a fot eliberat din detenție la 28.03.2025, este în drept să se adreseze în instanța de judecată cu acțiune civilă în vederea achitărilor despăgubirilor pentru condiții precare de detenție în condițiile art. 473^2 alin. (5) Cod de procedură penală, care statuează că, în cazul constatării circumstanțelor prevăzute la art. 473^2 alin. (3), instanța de judecată dispune reducerea pedepsei în condițiile alin. (4) din prezentul articol, iar în privința perioadei rămase, dispune, cu titlu de despăgubire, încasarea în favoarea condamnatului, din contul bugetului de stat, a sumei bănești în mărime de până la 2 unități convenționale pentru fiecare zi de detenție în condiții precare, precum şi a costurilor şi cheltuielilor aferente.

Potrivit prevederilor art. 473^2 alin. (4) Cod de procedură penală, în cazul în care partea neexecutată din pedeapsă nu permite deducerea integrală a reducerii pedepsei sau perioada încălcării condițiilor de detenție este mai mică de 10 zile, în privința perioadei rămase condamnatul poate solicita despăgubire în valoare bănească.

Prin urmare, în vederea respectării lui Țurcanu Ion a dreptului la un proces echitabil, consfințit la prevederile art. 6 CEDO, Colegiul penal ca și prima instanță oferă posibilitatea lui Țurcanu Ion ca să-și concretizeze pretențiile într-un alt set de proceduri, fiind astfel în drept de a solicita despăgubiri în valoare bănească pentru detenție în condiții contrare prevederilor art. 3 din Convenția

pentru apărarea drepturilor omului şi a libertăților fundamentale”, *prin înaintarea unei acțiuni civile* – în ordine civilă.

În atare circumstanțe, instanța de recurs reține că instanța de fond a pronunțat o încheiere întemeiată şi motivată, iar în situația în care instanța şi-a motivat decizia luată, arătând în mod concret la împrejurările care infirmă/afirmă acuzația, permițând părților să utilizeze eficient orice drept de recurs eventual, o curte de recurs poate, în principiu, să se mulțumească de a relua motivele jurisdicției de primă instanță *(Hotărârea CtEDO Garcia Ruis versus Spania).*

Pe motivele expuse mai sus, Colegiul penal va respinge recursul inițial și cel suplimentar al directorului interimar al Penitenciarului nr. 2 Lipcani, Anatolii Tudor, împotriva încheierii Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 23 septembrie 2025 ca fiind nefondat, menținând fără modificări încheierea adoptată de prima instanță.

În conformitate cu prevederile art.449 alin. (1) pct.1) lit. a) Cod de procedură penală, Colegiul penal,

D E C I D E :

Recursul inițial și cel suplimentar al directorului interimar al Penitenciarului nr. 2 Lipcani, Anatolii Tudor, declarat împotriva încheierii Judecătoriei Edineț, sediul Briceni din 23 septembrie 2025, privind admiterea parțială a plângerii depusă de condamnatul Țurcanu Ion împotriva administrației instituțiilor penitenciare referitoare la condițiile de detenție, care afectează drepturile condamnatului garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, se respinge ca nefondat, cu menținerea încheierii în cauză fără modificări.

Decizia este irevocabilă.

Președintele completului: **Judecător:** **Judecător:**